

Razvoj Muzeja hrvatskog vatrogastva

Development of Museum of Croatian Firefighting

Vedran Runjić, dipl. pov.

SAŽETAK

U ovom radu je prikazan plan razvoja Muzeja hrvatskog vatrogastva, koji od 2014. godine djeluju u sastavu Hrvatske vatrogasne zajednice. Muzej je smješten u Varaždinu. Rad je napravljen kao sažetak Plana razvoja Muzeja hrvatskog vatrogastva u razdoblju 2019. do 2022. godine. U uvodnom dijelu je prikazan dosadašnji rad Muzeja sa statističkim podacima o broju muzejskih predmeta, posjetima i broju održanih izložbi i drugih događanja. Istaknuti su problemi s kojima se Muzej susreo u dosadašnjem radu, od rješavanja muzejskog statusa, tj. usklađivanja rada s propisima Ministarstva kulture vezanima uz muzejsku struku do manjka djelatnika i nedostatka prostora za rad. Daljnji razvoj se temelji na proširenju Muzeja na zgradu koju trenutno koristi Javna vatrogasna postrojba Grada Varaždina, čime bi se riješili svi dosadašnji nedostaci. Rad završava prikazom ciljeva koji se trebaju ostvariti u idućem razdoblju, kako bi Muzej nastavio s uspješnim radom.

Ovom prilikom zahvaljujem Nini Francetić, rukovoditeljici Odjela informativno - promidžbenih i nakladničkih poslova na pomoći oko izrade plana Razvoja.

Ključne riječi: Muzej hrvatskog vatrogastva; povijest vatrogastva, statistika, digitalizacija

Summary

This paper presents a plan for the development of the Museum of Croatian Firefighting, which has been part of the Croatian Firefighting Association since 2014. The museum is located in Varaždin. This work is a summary of the document called Development Plan of the Museum of Croatian Firefighting for the period 2019 to 2022. The introductory part shows the work of the Museum so far with statistics on the number of museum exhibits, visits and the number of exhibitions held and other events. The problems that the Museum has encountered in its work to date have been highlighted, ranging from resolving the museum status, ie harmonizing

---

work with the Ministry of Culture regulations related to the museum profession to lack of staff and lack of space for work. Further development is based on the extension of the Museum to the building currently used by the Professional Fire Department of the City of Varaždin, which would solve all the shortcomings hitherto. The work concludes with an overview of the goals to be achieved in the coming period, in order for the Museum to continue its successful work.

Keywords: Museum of Croatian Firefighting, history of firefighting, statistics, digitalization

VIZIJA, MISIJA I VRIJEDNOST MUZEJA HRVATSKOG VATROGASTVA - *Vision, mission and value of Museum of Croatian firefighting*

Hrvatska se može pohvaliti bogatom tradicijom vatrogastva koja zaslužuje brižno čuvanje, ali i adekvatnu prezentaciju javnosti. Iako određene tragove organiziranog vatrogastva na području današnje Hrvatske možemo pratiti još od rimskog razdoblja, razvoj vatrogastva temeljenog na dobrovoljnim vatrogasnim društvima i profesionalnim vatrogasnim postrojbama počinje u drugoj polovici 19. stoljeća.

Upravo je Muzej hrvatskog vatrogastva u Varaždinu mjesto koje posjetiteljima nudi iznimno zanimljiv razvojni put hrvatskog vatrogastva, kroz prikaz tehničkog razvoja opreme i napredovanja same vatrogasne organizacije. Uz stalni postav, Muzej organizira i tematske izložbe u kojima su prikazani specifični aspekti vatrogastva.

Osim povijesnog prikaza vatrogastva, Muzej je mjesto koje posjetiteljima nudi originalan i dinamičan pristup u edukaciji i promidžbi vatrogastva namijenjen svim uzrastima kroz organizacije raznih predavanja, manifestacija i igraonica u kojima posjetitelji mogu sudjelovati.

Muzej hrvatskog vatrogastva djeluje u sastavu Hrvatske vatrogasne zajednice, unutar Odjela za informativno-promidžbenu i nakladničku djelatnost. Muzej se nalazi na području grada Varaždina, a djeluje na području cijele Hrvatske te provodi muzejsku djelatnost - sakupljanje, čuvanje, istraživanje, prezentacija te stručnu i znanstvenu obradu predmeta vezanih uz povijest hrvatskog vatrogastva.

Muzej hrvatskog vatrogastva je prema podacima iz Muzejskog dokumentacijskog centra specijalizirani muzej – tehnički i djeluje regionalno. Muzej ima status C što znači da ne zadovoljava uvjete koje propisuje Zakon o muzejima i nije izgledno da će ih ikada ostvariti, ali posjeduju građu, tj. zbirku.

Predmeti smješteni u Muzeju hrvatskog vatrogastva formirani su u 10 zbirki: Zbirka vatrogasnih štrcaljki; Zbirka vatrogasnih armatura; Zbirka vatrogasnih aparata; Zbirka dokumenata; Zbirka fotografija; Zbirka zastava; Zbirka vatrogasnog izdavaštva; Zbirka vatrogasne zaštitne opreme; Zbirka medalja i znački; Zbirka varia.

Uvjeti i način obavljanja muzejske djelatnosti uređeni su Zakonom o muzejima te pravilnicima iz muzejske struke, dok se sam rad Muzeja temelji na dokumentu “Projekt Muzej hrvatskog vatrogastva 2012. – 2014.” (usvojenom na 14. Sjednici Predsjedništva Hrvatske vatrogasne zajednice, 5. srpnja 2012. godine u Šibeniku), Ugovorom o korištenju nekretnine između Hrvatske vatrogasne zajednice i Dobrovoljnog vatrogasnog društva Prvi hrvatski dobrovoljni vatrogasni zbor u Varaždinu (od 16 lipnja 2010. godine) te sistematizacijom radnih mjesta Hrvatske vatrogasne zajednice. Hrvatska vatrogasna zajednica nema izrađene posebne pravilnike vezane za rad Muzeja kao unutarnje ustrojbene jedinice. Muzej nije osnovan prema Zakonu o muzejima.

Muzej se nalazi u gradu Varaždinu na adresi Ulica baruna Trenka 44, u sklopu kompleksa Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu. Ured u kojem radi osoba zadužena za Muzej nalazi se u zgradi Hrvatske vatrogasne zajednice u Zagrebu (Selska cesta 90a).

Muzej nastavlja tradiciju zbirke DVD-a Varaždin iz 1964. godine te Muzeja vatrogastva otvorenog 1994. godine. Novi postav Muzeja otvoren je 13. lipnja 2014. godine u sklopu proslave 150. Obljetnice djelovanja Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu. Autori stalnog postava su Vedran Runjić i Miroslav Klemm, viši muzejski savjetnik u mirovini.

Vizija Muzeja hrvatskog vatrogastva - *Museum of Croatian firefighting - vision*

Vizija Muzeja hrvatskog vatrogastva je biti prepoznatljiva ustanova na nivou Republike Hrvatske koja će prezentirati ulogu vatrogastva u hrvatskom društvu na zanimljiv

Slika 1.: Muzej hrvatskog vatrogastva, prizemlje

Picture 1.: Museum of Croatian firefighting, ground floor

način, privlačan domaćim posjetiteljima, ali i brojnim turistima koji posjećuju Varaždin. Također, obrađivanjem tema vezanih za prevenciju požara, planiramo postati edukativni centar za sve dobne skupine građanstva.

Misija Muzeja hrvatskog vatrogastva - *Museum of Croatian firefighting - mission*

Misija Muzeja hrvatskog vatrogastva je sakupljanje, istraživanje, očuvanje, zaštita, prezentacija i interpretacija hrvatske vatrogasne povijesti u svrhu obrazovanja posjetitelja o ulozi vatrogastva u društvu.

Vrijednost Muzeja hrvatskog vatrogastva - *Museum of Croatian firefighting - value*

Vrijednost Muzeja hrvatskog vatrogastva je fundus od oko 1500 predmeta (inventariziranih 227), sistematiziranih u 10 muzejskih zbirki koje se čuvaju u zgradi Muzeja u Varaždinu. Dio muzejskog fundusa (259 predmeta) prezentiran je u stalnom postavu Muzeja te kroz povremene tematske izložbe. Djelatnost se obavlja prema etičkom kodeksu ICOM-a i Zakonu o muzejima.

ANALIZA STANJA MUZEJA HRVATSKOG VATROGASTVA - *Analysis of the state of Museum of Croatian firefighting*

Muzejski prostori - *Museum facilities*

Muzej hrvatskog vatrogastva nalazi se u gradu Varaždinu, kolijevci hrvatskog vatrogastva i središtu Varaždinske županije, čije vatrogastvo u mnogim segmentima prednjači u hrvatskim okvirima. Zbog dobre prometne povezanosti te blizine susjednih zemalja, Muzej može postati odredište za sve ljubitelje vatrogastva iz Hrvatske i okolice.

Muzej hrvatskog vatrogastva nalazi se u kompleksu Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu, na adresi Ulica baruna Trenka 44. Kompleks je integralni dio povijesno-urbanističke cjeline grada koja je kao nepokretno kulturno dobro upisana u Registar kulturnih dobara RH, a predstavlja povijesni prostor na kojem dugi niz godina djeluju varaždinski vatrogasci. Sama zgrada posjeduje određena svojstva kulturnog dobra iako pojedinačno nije zaštićena.

Muzejski prostori su dobro opremljeni potrebnim namještajem i pomagalicama, iako postoji mogućnost dodatnog unapređenja opreme, pogotovo uvođenjem novih tehnologija.

Današnji izgled Muzeja proizlazi iz radova temeljenih na Projektu Muzej hrvatskog vatrogastva 2012. – 2014. Muzej je u navedenom razdoblju proširen, a krov objekta je u potpunosti adaptiran. U 3 faze rada utrošeno je na obnovu objekta 521.885,68 HRK. Također su izvedeni radovi na vatrogasnom tornju u vrijednosti 60.000,00 HRK.

Muzej se rasprostire na 2 kata. U prizemlju se nalaze 2 izložbena prostora i ulazni prostor na ukupnoj površini od 188 m². Ulazni dio, koristi se za potrebe suvenirnice. Velika izložbena soba služi za prezentaciju ručnih vatrogasnih štrcaljki, vatrogasnih armatura i zaštitne vatrogasne opreme. Mala izložbena soba služi za prezentaciju motornih vatrogasnih štrcaljki, parne vatrogasne štrcaljke, vatrogasnih armatura i zaštitne vatrogasne opreme.

Na katu se nalaze 3 izložbena prostora, ured, sanitarni čvor, ukupne površine 315,22 m². U izložbenoj sobi Varaždin / HVZ nalaze se predmeti posvećeni Prvom hrvatskom dobrovoljnom vatrogasnom zboru u Varaždinu i Hrvatskoj vatrogasnoj zajednici. U prostoriji su pretežno izloženi

Slika 2.: Tlocrt prizemlja i kata Muzeja hrvatskog vatrogastva:
 1. Ulaz s vjetrobranom; 2. Izložbeni prostor; 3. Izložbeni prostor; 4. stubište; 5. ured; 6. izložbeni prostor – soba Varaždin/HVZ; 7. hodnik; 8. sanitarni čvor; 9. Izložbeni prostor; 10. Izložbeni prostor / Galerija

Figure 2.: Ground floor and first floor plan of the Museum of Croatian fire-fighting: 1. Entrance with windshield; 2. Exhibition space; 3. Exhibition space; 4. Staircase; 5. office; 6th showroom - Varaždin / HVZ room; 7. Corridor; 8. Sanitary facility; 9. Exhibition space; 10. Showroom / Gallery

dokumenti i medalje, a centralni predmet je zastava Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu iz 1869. godine.

U sobi "Vatrogastvo u Hrvatskoj do Drugog svjetskog rata" se nalaze predmeti posvećeni razvoju vatrogastva u ostalim dijelovima Hrvatske od druge polovine 19. stoljeća do danas.

Treći izložbeni prostor pokriva razdoblje nakon 2. svjetskog rata. Isti prostor se koristi za povremene tematske izložbe.

Ured se ujedno koristi i kao spremište muzejskih predmeta te je neadekvatan za obavljanje poslova.

Muzejski djelatnici - *Museum staff*

U Hrvatskoj vatrogasnoj zajednica je zaposlen 1 djelatnik na mjestu "viši stručni savjetnik za muzejsku djelatnost/kustos". Dio poslova vezanih uz uspješno djelovanje Muzeja obavljaju i djelatnice Odjela za promidžbeno-izdavačku i nakladničku djelatnost. Pomoć oko postava i održavanja samog objekta pružaju djelatnici JVP Grada Varaždina i članovi Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu.

Suradnja s drugim ustanovama - *Cooperation with other institutions*

Muzej uspješno surađuje s muzejskim ustanovama u Hrvatskoj (Gradski Muzej Varaždin, Muzej Međimurja Čakovec, Muzej grada Kaštela, Muzej Slavonije Osijek...). Suradnja se posebno ističe kod gostujućih izložbi koje je organizirao Muzej, od kojih je potrebno istaknuti izložbu fotografija CRNA ŠUMA autora Damira Hoyke koja je u 2016. godini obišla čak 13. hrvatskih gradova. Također su u više gradova gostovale izložbe "120. godina Vatrogasnog vjesnika", "Vatrogasci u fotografiji" te izložba karikatura Damira Novaka naziva "Karikaturom protiv požara".

Muzej već tradicionalno sudjeluje u manifestacijama Noć muzeja, Međunarodni dan muzeja i Špencirfest.

Od početka rada obnovljenog postava, Muzej surađuje s Muzejskim dokumentacijskim centrom i Tehničkim muzejom kao svojim matičnim muzejom. O svim radnjama oko Muzeja, poslovima oko dobivanja statusa Muzeja,

---

izrade muzejske dokumentacije te promjena u postavu obaviješteni su djelatnici navedenih ustanova. Također je ostvarena suradnja s Hrvatskim restauratorskim zavodom te stručnim i znanstvenim djelatnicima iz Hrvatske i inozemstva.

Suradnja s školskim ustanovama vidljiva je kroz veliki broj djece vrtičkog i osnovnoškolskog uzrasta koja svake godine obilaze Muzej. Za Muzej je posebno značajna suradnja s vatrogasnim organizacijama iz Hrvatske, ali i okolnih zemalja. Posebno je potrebno pohvaliti suradnju sa Vatrogasnom zajednicom Varaždinske županije, Vatrogasnom zajednicom grada Varaždina, Prvim hrvatskim dobrovoljnim vatrogasnim zborom u Varaždinu i Javnom vatrogasnom postrojbom grada Varaždina. Ova suradnja nije vidljiva samo kroz dolazak posjetitelja, već i kroz pomoć koje navedene organizacije pružaju prilikom provedbe aktivnosti Muzeja (predstavljenje vatrogasne opreme, organiziranje događanja, tehnička pomoć isl.).

Muzej je prisutan na društvenim mrežama (Facebook) od 2016. godine, a u studenom 2019. godine napravljena je web stranice Muzeja (www.mhv.hr). Na stranici su postavljene informacije o Muzeju, ali i preslike dokumenata te povijesnih vatrogasnih knjige i fotografija. U glasilu Hrvatske vatrogasne zajednice "Vatrogasni vjesnik" redovito izlaze članci o radu Muzeja. O svim događanjima obavještavamo sredstva javnog priopćavanja, a najveći odziv imamo od lokalnih medija s područja Varaždina te HRT redakcije Čakovec Varaždin.

Muzejski fondus - *Museum collection*

Muzej ima oko 1500 predmeta sistematiziranih u 10 muzejskih zbirki. U stalnom postavu izloženo je 295 predmeta. Broj muzejskih predmeta svake godine raste kroz donacije vatrogasnih organizacija i privatnih osoba.

Zbirka vatrogasnih štrcaljki i agregata ima status kulturnog dobra, prema rješenju Ministarstva kulture, Uprave za kulturnu baštinu, KLASA UP-1-612-08/16-06/0110; Urbroj: 535-04-01-03-02/1-16-1, od 9. lipnja 2016. godine)

Muzej godišnje organizira dvije tematske izložbe na kojima se prezentiraju predmeti iz fundusa muzeja ili se za potrebe izložbe prikupljaju predmeti iz drugih ustanova ili od privatnih osoba. Muzej je kroz ove izložbe ostvario uspješnu suradnju s nizom ustanova i privatnih osoba.

Statistički podaci o radu Muzeja hrvatskog vatrogastva u razdoblju 2014. – 2018. - *Museum of Croatian firefighting, form 2014 to 2018 - statistics*

Tablica 1: Broj posjetitelja u Muzeju hrvatskog vatrogastva

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Organizirane grupe (broj posjetitelja ukupno)	574	1592	2289	1980	2217
Pojedinačni posjeti	47	158	98	120	125
ukupno	621	1750	2387	2100	2342

Tablica 2: Broj prikupljenih povijesnih predmeta u Muzeju hrvatskog vatrogastva

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Otkupljeni predmeti	1	257	83	9	6
Poklonjeni predmeti	3	700	20	7	11
Ukupno	4	957	103	16	17

Tablica 3: Izdavačka djelatnost i događanja u Muzeju hrvatskog vatrogastva

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Izložbe	/	2	2	2	2
Edukacije, radionice	/	2	2	3	2
Izložbe MHV postavljene u drugim mjestima	/	/	14	1	1
Sudjelovanje u manifestacijama	/	3	3	3	4
Tisak Katalog Muzeja	1	1	1	1	1
Deplijani	0	2	2	2	2
Plakati	0	2	16	3	3

PROBLEMI U RADU MUZEJ HRVATSKOG VATROGASTVA - *Museum of croatian firefighting - problems*

U dosadašnjem radu Muzeja hrvatskog vatrogastva prepoznato je nekoliko glavnih problema koje je potrebno što prije riješiti kako bi Muzej nesmetano nastavio s uspješnim radom.

Zakonska osnova - *Legal requirements*

Primarni problem je usklađivanje rada Muzeja sa Zakonom o muzejima i pravilnicima o muzejskoj djelatnosti. Muzej hrvatskog vatrogastva nije osnovan prema Zakonu o muzeju, a u Statutu Hrvatske vatrogasne zajednice nije unesena stavka o obavljanju muzejske djelatnosti. S ovim problemom je upoznato čelništvo Hrvatske vatrogasne zajednice te odjel Općih, pravnih i kadrovskih poslova HVZ-a.

Korak prema ujednačavanju rada sa navedenim Zakonom i pravilnicima je uvođenje Muzeja u Zakon o vatrogastvu, što će mu dati pravnu podlogu za daljnje djelovanje. Ovaj korak je već poduzet te čekamo izglasavanje Zakona. Nakon uvođenja u zakon potrebno je pristupiti drugim radnjama za osnivanje Muzeja prema Zakonu o muzejima (NN 61/18). Muzej se može osnovati prema članku 17. Stavku 6. Navedenog Zakona kao Muzej u sastavu kojeg osniva pravna osoba kao svoju podružnicu odnosno kao svoju ustrojbenu jedinicu.

Uvjeti za osnivanje Muzeja prema članku 18. navedenog Zakona su:

- muzejska građa
- muzejska dokumentacija relevantna za vrstu muzeja koji se osniva
- prostor za obavljanje djelatnosti
- oprema i sredstva za rad te sustav osiguranja za zaštitu muzejske građe i muzejske dokumentacije
- rad stručnih djelatnika
- plan rada i razvitka muzeja.

Prema stavci 3 članka 18. navedenog Zakona, postojanje uvjeta za osnivanje muzeja utvrđuje rješenjem ministarstvo nadležno za poslove kulture po prethodno pribavljenom mišljenju Hrvatskoga muzejskog vijeća. Relevantna dokumentacija je predana Ministarstvu kulture - Hrvatskom muzejskom vijeću krajem listopada 2019. godine.

Kako smo naveli na početku, Muzej prema stručnim i administrativnim kriterijima ima C status. Od početka rada obnovljenog postava napravljen je niz radnji kako bi ostvarili konačni cilj, a to je dobivanje A statusa, tj. da Muzej zadovoljava sve uvjete koje propisuje Zakon o muzejima i imaju prihvaćeni akt o osnivanju, tj. pravno postoje kao ustanove. (Franulić, 277.)

O zakonskom statusu Muzeja ovisi njegovo daljnje djelovanje. Kad se riješi status Muzeja, moguće je prijavljivati muzejske projekte na Ministarstvo kulture, kako bi dobili dodatno financiranje. Tek po rješavanju pravnog statusa, zaposlenici Muzeja mogu pristupiti ispitima za stjecanje muzejskih zvanja.

Prostor i djelatnici - *Facilities and staff*

Ako promatramo muzejski prostor, već sada imamo problem sa smještajem muzejskih predmeta velikih dimenzija, pogotovo vatrogasnih motornih vozila. Također nemamo čuvaonicu za muzejske predmete. Isti se čuvaju u uredu i u ormarima koji su sastavni dio izložbenih vitrine te nisu potpuno adekvatni za pohranu muzejske građe.

Ured u Muzeju nije adekvatno opremljen i zbog manjka prostora nije pogodan za rad. Također Muzej ne raspolaže s prostorom u kojem bi se građa mogla pregledati i pripremiti za izložbe. U svim prostorijama je potrebno postaviti adekvatnu rasvjetu te prilagoditi mikroklimatske uvjete izloženim predmetima.

Muzejski postav je potrebno osuvremeniti upotrebom moderne tehnologije. Za sada imamo 3 televizora na kojima prikazujemo filmove vatrogasne tematike i fotografije. Atraktivnost postava povećala bi se postavljanjem pametnih ekrana i sličnih uređaja.

Muzeju nedostaje garderoba, što je posebno vidljivo pri posjetu školskih grupa.

Kod muzejskog fundusa problem predstavlja pravilna pohrana muzejskih predmeta. Također je potrebno muzejske predmete inventarizirati, izraditi potrebnu muzejsku dokumentaciju, što je do sada učinjeno u manjoj mjeri. Također je potrebno konzervirati i restaurirati dio predmeta, pogotovo izrađenih od metala (problem hrđe) i drva (problem nametnika). Sve navedene aktivnosti ovise o povećanju financijskih sredstava.

Muzej je otvoren samo srijedom od 9 do 15 sati, ali postoji mogućnost otvaranja Muzeja prema prethodnoj najavi. Pravo rješenje ovog problema bilo bi zapošljavanje najmanje jedne osobe (muzejskog tehničara) koji bi uz vođenje brige o muzejskim predmetima, svaki dan držao Muzej otvorenim, što bi u konačnici povećalo posjećenost Muzeja. Zbog malog broja zaposlenih stručnih osoba, obrada povijesne građe, održavanje iste, ali i postavljanje izložbi je iznimno otežano.

Potreban broj djelatnika i prostorija u muzeju reguliran je Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije (NN 30/2006).

Prema članku 34. navedenog pravilnika u regionalnome muzeju stručne poslove obavlja najmanje:

– 5 kustosa, od kojih najmanje 1 mora biti u zvanju muzejskog savjetnika; 1 dokumentarist; 1 muzejski pedagog; 1 informatičar; 1 dipl. knjižničar; 1 restaurator; 1 osoba zadužena za marketing i odnose s javnošću.

U regionalnome muzeju pomoćne stručne poslove obavljaju najmanje:

– 3 muzejska tehničara; 1 preparator.

Prema članku 35. navedenog Pravilnika, u lokalnome muzeju stručne poslove obavlja najmanje 1 kustos, a pomoćne stručne poslove obavlja najmanje: 1 muzejski tehničar.

Prema članku 41. za obavljanje djelatnosti nacionalni i regionalni muzeji te matični muzeji prve i druge razine moraju imati primjereno opremljene prostore, u skladu s vrstom i opsegom muzejske građe te s brojem zaposlenih djelatnika:

– čuvaonicu za muzejsku građu; prostor za prijam novih predmeta (karantena); zasebni prostor za uvid u muzejsku građu; zasebna čuvaonica za muzejsku dokumentaciju; zasebni prostor za korištenje muzejske dokumentacije; izložbeni prostor za stalne izložbe; izložbeni prostor za povremene izložbe; prostor za edukativni rad; restauratorska radionica; fotografski studio; prostor za prijam građe i manipulaciju njome; knjižnicu s čitaonicom; zasebno spremište knjižnične građe; radionicu za tehničku pripremu izložbi; prijamni prostori: ulazni i informativni punkt; radne sobe: za stručno i tehničko osoblje i administraciju; muzejsku prodavaonicu.

Slika 3.: Parna vatrogasna štrcaljka DVD-a Cvetković u stalnom postavu Muzeja

Figure 3.: Steam powered firefighting pump, VFD Cvetković, as a museum exhibit

Prema Članku 42. Navedenog pravilnika za obavljanje djelatnosti lokalni muzeji moraju imati primjereno opremljene prostore u skladu s vrstom i opsegom muzejske građe te s brojem zaposlenih djelatnika:

– čuvaonicu za muzejsku građu; izložbeni prostor; prostor za muzejsku dokumentaciju; preparatorsku radionicu; prostor za prijam građe i manipulaciju njome, prostor za rad s korisnicima, informativni punktprostor za stručno i tehničko osoblje.

Muzej trenutno ne zadovoljava u potpunosti ove tehničke uvjete, što ne znači da u sadašnjem prostoru ne može nastaviti s djelatnosti.

Najveća prijetnja za građu predstavljaju neadekvatni uvjeti pohrane, jer Muzej nema spremište predmeta. Zbog neadekvatnih prostora za pripremu predmeta za izlaganje, može doći i do oštećenja predmeta prilikom izlaganja. Također je i prisutna prijetnja od oštećenja predmeta, krađe, poplave i požara. Muzejska građa je osigurana za slučaj oštećenja i otuđenja.

PLAN PROŠIRENJA MUZEJA HRVATSKOG VATROGASTVA - EXPANSION PLAN FOR THE MUSEUM OF CROATIAN FIREFIGHTING

Planiranje daljnjeg rada Muzeja hrvatskog vatrogastva temelji se na proširenju na zgradu koju sada koristi JVP Grada Varaždina, kako je i predloženo u prvim kontaktima između HVZ-a i Prvog hrvatskog dobrovoljnog vatrogasnog zbora u Varaždinu, vezanim uz daljnje upravljanje Muzejom. Prema Ugovoru o korištenju nekretnine potpisanom između Dobrovoljnog vatrogasnog društva Prvi hrvatski dobrovoljni vatrogasni zbor u Varaždinu (vlasnika nekretnine) i Hrvatske vatrogasne zajednice (korisnika), po iseljenju JVP Varaždin iz sadašnjeg prostora, Muzej se treba proširiti na garažni prostor u zgradi u kojoj se Muzej danas nalazi. Međutim, ovaj prostor zbog male površine nije adekvatan te se u njemu mogu izložiti tek 2 manja vozila i manji broj ostalih predmeta. Stoga je potrebno potpisati novi ugovor kojim bi se jasno definiralo proširenje Muzeja na zgradu koju sada koristi JVP Grada Varaždina.

Po dobivanju konkretne informacije o preseljenju Javne vatrogasne postrojbe grada Varaždina, Hrvatska vatrogasna zajednica može započeti planiranje ulaganja u novi prostor. U tom trenutku Muzej hrvatskog vatrogastva ostaje u sadašnjem prostoru gdje bi ostao postav posvećen vatrogastvu do 2. svjetskog rata te se sa zbirkom vozila i interaktivnim sadržajima širi na novi prostor. Potrebni su i manji zahvati na sadašnjem prostoru muzeja, u svrhu podizanja njegove atraktivnosti.

Prema sadašnjim informacijama, nadamo se da s izradom idejnog projekta možemo započeti u 2020. godini, dok bi same radove na adaptaciji postojeće zgrade Muzeja započeli u istoj godini. Kako nemamo točan datum preseljenja JVP Varaždin, ne možemo napraviti precizne planove za proširenje sa potrebnom dokumentacijom. Prema do sada napravljenim procjenama, izrada idejnog projekta bi iznosila 152.424,91 kn, dok bi adaptacija zgrade i postavljanje svih potrebnih uređaja i pomagala iznosila 3.080.488,00 kn. Projekt proširenja Muzej ćemo prijaviti na natječaj za financiranje iz EU fondova.

Proširenje muzeja je zamišljeno u 3 faze, kojima prethodi izrada idejnog rješenja.

Prva faza adaptacije bi se sastojala od uređenja garažnog prostora za prihvat i izlaganje vozila, uz minimalna

ulaganja i promjene sadašnjeg izgleda. Garažna vrata bi zamijenili staklenim vratima.

Druga faza bi se sastojala od uređenja prostorija na katu u koje bi uvrstili interaktivne elemente (crna soba, simulator plamena....).

Treća faza bi uključila uređenje skladišnih prostora, galerijskog prostora i konferencijske dvorane za potrebe Muzeja.

Po završetku radova, novouređeni prostor Muzeja hrvatskog vatrogastva bi imao sljedeće sadržaje:

Zbirka vatrogasnih motornih vozila - *Firefighting motorised vehicles exhibit*

U prizemlju sadašnjeg ostala bi do sada izložena građa posvećena tehničkoj strani vatrogastva od druge polovice 19. stoljeća do danas: ručne štrcaljke, voznjače, motorne pumpe, vatrogasna armatura i ostala oprema.

Zgrada koju danas koristi JVP Varaždin raspolaže sa 9 garažnih prostora. Dok bi jedan prostor služio za skladištenje i obradu velikih predmeta, u preostalih 8 bi se nalazila vatrogasna vozila i diorame (prostorni prikazi gašenja požara, spašavanja iz prometnih nesreća isl). Na zidovima planiramo plakate sa temom vatrogasne opreme, požara i slično.

Varaždinska soba - *Varaždin room*

U ovoj je prostoriji u sadašnjoj zgradi Muzeja je postav posvećen Prvom hrvatskom dobrovoljnom vatrogasnom zboru u Varaždinu. Sadašnji postav je statičan. U novom postavu, osim stalno izloženih predmeta, veliku pozornost bi posvetili požaru koji je poharao Varaždin 1776. godine. U interaktivnom dijelu izmjenjivali bi se arhivski zapisi i slike s navedenog požara.

Crna soba - *Black room*

Edukativni karakter čitavog Muzeja najviše dolazi do izražaja u ovoj prostoriji u kojoj su izložene fotografije opustošenog pejzaža, kao i izvorni predmeti doneseni s požarišta: izgorjela debla, vozila i ostali predmeti. Efektima dima stvara se pomalo sablastan osjećaj onoga što ostaje nakon vatrene stihije. Cilj ove sobe je da posjetitelj shvati svoju ulogu u očuvanju prirode.

Simulator gašenja požara- 3d soba - *Firefighting simulator – 3d room*

U ovome simulatoru posjetitelji koji preuzimaju ulogu vatrogasaca se upoznaju s ponašanjem i načinima gašenja vatre u zatvorenom prostoru. Simulacijom dima, plamena i temperature, posjetitelji obučeni u vatrogasnu opremu imaju se prilike upoznati s treninzima koje vatrogasci u svojoj obuci prolaze, kao i uvjetima u kojima rade. Simulator je namijenjen samo punoljetnim posjetiteljima.

Požarna kuća - *Burning house simulator*

U ovoj prostoriji posjetitelji obučeni u vatrogasno odijelo imaju prilike u simulatoru voziti vatrogasno vozilo, gasiti požar uz pomoć vatrogasnog aparata, spašavati s visine i dubine, proći kroz dekontaminacijski šator....

Galerijski prostor - *Gallery*

U Muzeju se tijekom godine otvaraju i tematske izložbe u sklopu pojedinih manifestacija: Noć muzeja, Mjesec zaštite od požara, Međunarodni dan muzeja i sl. Izložbe obuhvaćaju izlaganje fotografija, arhivskih zapisa, eksponata, a sve sa svrhom oživljavanja vatrogasne povijesti kao i promidžbe vatrogastva te edukacije javnosti. Do sada je za svaku takvu izložbu bilo potrebno uklanjati dio stalnog postava što zahtijeva dodatni angažman djelatnika Muzeja.

Prostor za dječje radionice i seminare - *Room for children's workshops and seminars*

Tijekom godine se provode brojne radionice za djecu sa svrhom edukacije i promidžbe vatrogastva. Do sada je za ove potrebe korištena izdvojena dvoranu u sklopu kompleksa. Novi prostor bi bio opremljen stolovima za crtanje, igračkama s vatrogasnom tematikom te izložbenim panoima na kojima bi djeca mogla izlagati svoje radove. Prostorija bi ujedno služila i vatrogascima za predavanja i seminare.

Vatrogasni operativni centar (VOC) - *Firefighters dispatch center*

Glavna funkcija Vatrogasnog operativnog centra je zaprimati dojave građana, uzbunjivati dežurne vatrogasce te pratiti tijek vatrogasne intervencije. Prostoriju u kojoj se nalazi VOC JVP Varaždin bi ostala u izvornom obliku, obogaćena s vatrogasnom komunikacijskom opremom. Po dolasku u ovu prostoriju posjetitelji bi mogli preslušavati snimke vatrogasne komunikacije sa pravih intervencija.

Spusnica/šipka - Firefighters pole

Jedan od najčešćih predmeta koji se povezuju s vatrogascima – upravo je spusnica kojom se vatrogasci spuštaju kada idu na intervenciju i tako štede na vremenu. U Muzeju će posjetiteljima biti omogućeno spuštanje s 1. kata u prizemlje, na isti način kako to sada čine djelatnici JVP Varaždin.

Suvenirnica - Gift shop

Smještena unutar kompleksa Muzeja u simuliranom vatrogasnom vozilu (objekt u obliku vozila ili pravo prerađeno vozilo), suvenirnica nudi mogućnost kupovine literature te raznih predmeta vezanih za vatrogastvo: majica, šalica, magneta...

MOGUĆNOSTI POBOLJŠANJA - THE POSSIBILITY OF IMPROVEMENT

Najveće mogućnosti za poboljšanje se pružaju proširenjem Muzeja čime bi postigli veću atraktivnost postava. Povećanje broja posjetitelja leži u pojačanom izvještavanju putem medija o aktivnostima Muzeja. Također je potrebno na nivou Hrvatske vatrogasne zajednici provesti kampanju kako bi što više članova vatrogasnih društava posjetilo Muzej. Suradnju sa školskim ustanovama i sa turističkim agencijama treba s nivoa Varaždinske županije podignut na nivo cijele Hrvatske. Veliku ulogu u ovome će odigrati uključenje Muzeja hrvatskog vatrogastva u Program aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku, čime bi se istaknula edukativna uloga Muzeja, a njegov potencijal iskoristio u svrhi podizanja svijesti građana o opasnostima od požara. Također je potrebno uputiti poziv vatrogasnim zajednicama susjednih država, kako bi preporučile posjet Muzeju svojim vatrogascima.

Postoji mogućnost poboljšanja kod izlaganja samih predmeta, u smislu izrade legendi i dodavanje info plakata, čime bi se postigla bolja neovisnost posjetitelja kod razgledavanja postava.

Priljev novih predmeta u Muzej je zadovoljavajući. U obzir treba uzeti nedostatak prostora. Također treba i dalje inzistirati na dostavljanju vrijednih povijesnih predmeta iz privatnih zbirki i vatrogasnih organizacija u Muzej.

Pošto je Varaždin kolijevka hrvatskog vatrogastva, u suradnji s Gradom i Turističkom zajednicom grada Varaždina možemo promovirati Varaždin kao grad vatrogastva te na taj način privući turiste koje zanima ovaj vid djelatnosti.

Za sva ova poboljšanja potrebna su sredstva. Treba razmotriti mogućnosti EU projekata, sponzorstava te sudjelovanja na projektima na lokalnoj razini. Kad se stvore svi pravni uvjeti, tj. po upisivanju Muzeja u Upisnik Muzeja, možemo tražiti sredstva i od Ministarstva kulture.

Iz svega prethodno navedenog proizlaze sljedeći ciljevi za poboljšanje rada Muzeja hrvatskog vatrogastva u razdoblju 2019. - 2023.:

- rješavanje pravnog statusa Muzeja hrvatskog vatrogastva
- početak radova na novom postavu Muzeja, po mogućem proširenju na prostor JVP Grada Varaždina
- nastaviti s obrađivanjem do sada prikupljene građe i izradom potrebne muzejske dokumentacije
- nastaviti s prikupljanjem muzejske građe
- rad na usavršavanju djelatnika Muzeja
- inzistiranje na istraživačkom, stručnom i znanstvenom radu suradnika
- po završenju obrade predmeta, prijaviti zbirke kao Kulturno dobro RH
- raditi na muzejskim izdanjima
- nastaviti s opremanjem postava muzeja
- povećanje broja posjetitelja, pogotovo vatrogasaca
- jačanje prisutnosti u medijima

ZAKLJUČAK

Conclusion

Muzej hrvatskog vatrogastva koji djeluje u sastavu Hrvatske vatrogasne zajednice od 2014. godine, nudi posjetiteljima zanimljiv pogled u razvoj hrvatskog vatrogastva od sredine 20. stoljeća do danas. Stalni postav i nekoliko značajnih izložbi održanih u Muzeju vidjelo je gotovo 12.000 posjetitelja. No, već na samom početku rada pojavile su se otežavajuće okolnosti, od manjka radnog prostora, manjka stručnih djelatnika do potrebe za prilagođavanjem rada Muzeja pravnim propisima, što je dugotrajan proces. Ovi problemi su prepoznati i pretočeni u ciljeve koje je potrebno riješiti u narednom razdoblju kako bi Muzej hrvatskog vatrogastva nastavio s dosadašnjim uspješnim djelovanjem i konačno se pozicionirao kao središte za proučavanje uloge vatrogastva u društvu na nivou Hrvatske.

LITERATURA

Bibliography

1. *Franulić, M., Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj - suočavanje s različitim potrebama korisnika; u Muzeologija 41/42.2005.; str. 277 - 285.*
2. *Pravilnik o stručnim muzejskim zvanjima i drugim zvanjima u muzejskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja, Narodne novine 104/19.*
3. *Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije, Narodne novine 30/2006.*
4. *Projekt Muzej hrvatskog vatrogastva 2012. – 2014.; Klasa 007-02/12-01/02; Ur. Broj: 363-02-12-2-3; Arhiva Hrvatske vatrogasne zajednice*
5. *Statut Hrvatske vatrogasne zajednice*
6. *www.mdc.hr*
7. *Zakon o muzejima, Narodne novine 61./18.*